

Examens nakijken MAW

tips en valkuilen voor mijn collega's

Marco Veldman

Examens nakijken MAW – tips en valkuilen voor mijn collega's

Marco Veldman, 05-06-2024, document op persoonlijke titel geschreven. Verspreiden mag. Opbouwende kritiek, complimenten, aanvullingen of wensen mogen naar info@adviesbureauburgerschapsonderwijs.nl

Dit document is geschreven met de ervaring die ik heb opgedaan in de jaren 2013 t/m 2024 met nakijken van toetsen en van examens en na veel gesprekken met collega's.

1. Vóór het examen

Zorg voor tijd

De belangrijkste tip om je hoofd boven water te houden in de examenperiode is het **reserveren van tijd. Onderschat het niet!** Geef aan je familie, vrienden, collega's aan dat je de vanaf het examen drie weken nauwelijks een sociaal leven zult hebben. Er zijn veel scholen die docenten 'sparen' en waarbij je (een beetje) uitgeroosterd kunt worden. Bij Nederlands schijnen er soms zelfs taakuren voor worden uitgedeeld omdat het zo'n talig vak is. Net als MAW. Ga dus in overleg over grenzen.

Houd rekening met 50-60 minuten nakijktijd per examenkandidaat. 25 leerlingen betekent dus minimaal 20 uur nakijkwerk waarbij je je concentratie keihard nodig hebt. Tel daarbij nog extra tijd op voor:

- het invoeren van scores (4m per leerling)
- maken van foto's (1m per leerling)
- verzenden van de examens (10m per groep/cluster)
- nakijken van de examens in je rol als tweede corrector (15m per leerling)
- overleg (of discussie) met de andere correctoren (2 per groep/cluster dus 2-4u per cluster)
- examenbespreking NVLM (2u excl. reistijd) en/of het lezen van het verslag (1u)
- aanpassingen van de scores (5m per leerling)
- controleren van de scores en tekenen voor akkoord op de dag van de uitslag. (15m per cluster)

En dan heb je het over 75 minuten per examenkandidaat. Voor het gemak ga ik er vanuit dat jij als tweede corrector ongeveer even grote clusters als die van jezelf moet nakijken van een andere collega. Soms valt het mee, soms valt het tegen. Hieronder geef ik tips om efficiënter na te kijken maar voor een eerste keer: ga uit van 75 minuten per leerling.

Daarnaast moet je nog 6,5 uur rekenen per cluster/groep.

Dus bij een cluster van 25 leerlingen moet je in drie weken tijd bijna 40 uur rekenen voor het correctiewerk. Leuk dat je drie uur per week minder lesgeeft maar $3 \times 3 =$ slechts 9 uur die je bespaart in deze periode. Je werkt dus 30 uur EXTRA (onderdeel van je jaartaak maar dat geldt ook voor collega's die geen examens nakijken).¹

---

¹ We hebben de neiging in ons land snel te klagen maar dat helpt niet. Ik vind het onrechtvaardig dat op veel scholen collega's van een vak zonder eindexamen vaak dezelfde regeling heeft als collega's met een eindexamen. Het is niet mijn bedoeling dit breed uit te meten maar je te waarschuwen voor de last die je gaat meemaken. Voor het opheffen van het onrecht zul je voor het nieuwe schooljaar naar schoolleiding en MR moeten gaan (taakbeleid).

Zorg voor een plek en materiaal

Zorg ook voor een fijne ongestoorde nakijkplek. Schaf eventueel een noise cancelling koptelefoon aan. Je hebt ruimte nodig voor 1) leerlingantwoorden, 2) CV, 3) opgaven, 4) bronnen. Dus een tafel van ongeveer een meter breed.

Zorg voor minimaal twee potloden, goed licht en een gum. Drinken en eten in de buurt, vooral 'beloningsvoedsel' (voor mij een koekje of chocola) helpt bij het volhouden van focus en snelheid.

2. Tijdens het examen

Tijdens het examen kun je bij de leerlingen zitten als surveillant. Dat heeft een voor- en nadeel. Nadeel is dat je misschien de neiging hebt leerlingen te willen helpen. Uiteraard laat je deze manier van frauderen achterwege!² Het is de beste manier om examens ongeldig te maken, dus waag het gewoon niet ook al baal je misschien van een vraag waarvan je weet dat leerling X dit fout gaat interpreteren. Geef aan het begin aan dat jij geen vragen beantwoorden zal. Blijf gewoon achterin of voorin zitten. Geef leerlingen nog even de tip om veel ruimte te gebruiken, open te laten. Niet priegelig te schrijven. Eventueel vragen over te slaan maar **duidelijk** aan te geven bij welke vraag hun antwoord hoort.

Wat je wél kunt doen:

- 1) Observeren, wie zouden het moeilijk of makkelijk hebben? Past dat bij je beeld bij die leerlingen?
- 2) Lees alvast een examen door, maak aantekeningen, bedenk zelf wat de antwoorden zullen zijn. Arceer teksten in bronnen, maak je alvast een examen eigen als je 3 uur plus een half uur voor extra tijd moet wachten. Maak een inschatting van welke groepjes vragen je waarschijnlijk kunt nakijken. Zie verder bij punt 4 *Tijdens het nakijken*.
- 3) Bedenk alvast wat je volgend jaar bij je lessen gaat verbeteren.
- 4) Je mag examens – dus ook je eigen aantekeningen – pas meenemen als de 3,5 uur voorbij is.

Zorg aan het eind dat je ALLE antwoorden van je leerlingen hebt, althans die aanwezig zijn. Mis je iets? Paniek! Nu allemaal zoeken, schakel hulp in van collega's.

3. Na het examen: voorbereiding nakijken

Als je bij punt 1 je plek en tijd hebt bewaakt, ben je bijna klaar. Zorg dat je bij de hand hebt: een examenopgave, bronnenblad, de antwoorden van leerlingen en het Correctievoorschrift. Het CV vind je op de website van Cito of Examenblad.nl.

Soms verschijnt het pas na een paar dagen! Dat kun je weten als je de communicatie volgt via het examensecretariaat of de NVLM. Het kan namelijk zijn dat er een precorrectie komt om daarmee interpretatieverschillen over antwoorden te voorkomen. Uiteraard heb je dit dan ingecalculeerd in je drukke agenda.

Helpt het om met een collega het examen door te spreken. Ja! Je stemt al meteen even af want de examenbesprekingen zijn er vaak pas later. Maar het kost je ook erg veel tijd. Die heb ik niet meegerekend bij die 40 uur voor 25 leerlingen.

---

² Misschien dat de meeste mensen meestal deugen maar we hebben allemaal een neiging om – als er veel op het spel staat en de gelegenheid het ons makkelijk maakt – ons morele kompas even te verliezen (rationele keuzetheorie 😊). Breng jezelf gewoon niet in zo'n situatie.

4. Tijdens het nakijken

Je hebt je spullen bij je, je omgeving weet dat je met rust moet worden gelaten, je zit op een fijne plek. Tijd om te beginnen!

Maak gebruik van een **potlood** die makkelijk uit te gummen is. Je mag **GEEN PEN** gebruiken. Je mag eigenlijk helemaal niks opschrijven en zeker geen woorden. Maar het helpt om in de kantlijn de punt neer te zetten van de bullet point uit het CV als een leerling dat verdient. Gebruik de **letter N** als een leerling Niets heeft genoteerd. Want zo voer je het later ook in. Niet 0 punten, dat is gereserveerd voor foute antwoorden waar dus wel iets staat.

Ik begin meestal met het nakijken van twee volledige examens van de beste en slechtste leerlingen die ken. Het blijft een inschatting en ze kunnen je verrassen maar 95% kans dat je goed zit. Waarom? Omdat je dan bij de beste leerling weet of het CV de leerling juist beloont. Het gebeurt ieder jaar dat dat enkele antwoorden van goede leerlingen niet lijken te passen bij de voorbeeldantwoorden uit het CV. Maar is het dan ook fout? Daarover ga je in gesprek met collega's, liefst tijdens de examenbespreking. Dus maak een aantekening op het CV.

De leerling waarvan je verwacht dat deze slecht gaat scoren, moet ook goede kansen krijgen op punten ondanks soms vage formuleringen.

Het nakijken van twee (of meer) complete examens heeft als voordeel dat je inzicht krijgt in het CV en eventuele discussieruimte tussen eerste en tweede corrector.

Bias voorkomen

Om bias te voorkomen, adviseer ik je allereerst om de stapel met leerlingen NIET te sorteren anders kun je voorspellen dat leerling X nu aan de beurt komt. En de tweede tip: **na deze twee leerlingen, niet meer per leerling na te kijken**. Je hebt op de opleiding vast wel geleerd dat bij het nakijken er bias kan optreden vanwege het zien van de naam van de leerling ('oh die leerling, die zal wel...'), vanwege het tijdstip (lunchdip bijv.) en vanwege je omstandigheden.

Kijk per vraag na, dat voorkomt veel bias en dan blijf je scherp gefocust bij het ene antwoord van die vraag. Nakijken gaat dan steeds sneller en je ontdekt soms na een paar keer ook dat je even opnieuw moet oordelen omdat je pas nu de soms vreemde antwoorden van leerlingen kunt vertalen naar het CV.

Nadeel: je bent veel aan het bladeren en het voelt als lopende band werk. Een tip:

- 1) Kijk niet 1 vraag na, maar kleine groepjes van 2-4 vragen. Je gaat natuurlijk niet die ene makkelijke (meerkeuze)vraag apart langs, die neem je even mee. Ik maak groepjes die vaak met dezelfde soort vraagstelling of stukje context te maken heeft. Je brein kan makkelijk twee of drie antwoorden onthouden.

Nog meer tips om het vol te houden

- 2) Gebruik muziek, geen zingen maar alleen muziek. Je brein denkt veel sneller dan je kunt lezen/nakijken dus de neiging tot afleiding wordt al snel een probleem. Belast je brein lichtjes met een achtergrondmuziekje. Zorg ook voor nog beter ongestoord werken.
- 3) Zorg voor pauzes, bijv. met de [pomodorotechniek](#). Sowieso is het hele [GTD](#) denken helpend om optimaler te werken en je brein te ontlasten. Zelf ga ik het liefst 45 minuten hard aan de

slag en neem 5-10m pauze. Die pauzes duren steeds langer naarmate ik langer bezig ben. Ik houd het bij op de CV hoe lang ik over de vragen deed, dat helpt me bij een tweede cluster/stapel en geeft mijn brein een prettig gevoel van afvinken.

- 4) Beloon jezelf met wat voor jou het beste werkt. Bijvoorbeeld een koekje, chocola, even wandelen, sporten, gamen, appjes checken. Na een tijd ga je merken dat je het langer vol kunt houden omdat er een finish is met een beloning.³

Rekkelijk of precies?

Moet je nu streng of soepel nakijken? Dat is eigenlijk een gekke vraag maar er is nog steeds veel interpretatieruimte mogelijk. Dat komt enerzijds door de aard van het vak en anderzijds doordat de belangen zo groot zijn en dan ruimte wordt gezocht of beperkt door correctoren.

Wat ik vaak zie is dat de eerste corrector wat 'rekkelijk' is en de tweede wat meer 'precies'. Dat is niet alleen maar een kwestie van belangen maar ook omdat je als tweede corrector al een hoop antwoorden bent tegengekomen waar je geen punten voor wilt geven.

Houd je aan de EJAB

Streng advies, nee zelfs je verplichting als examiner/corrector is om je te houden aan de EJAB. Dat staat voor 'Een Juist Antwoord Bevat'. Het gaat dus **NIET om het voorbeeldantwoord**. Hoewel dat helpend kan zijn. Hier zie je een voorbeeld van die EJAB.

1	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	• een redenering dat de socialistische/sociaaldemocratische stroming het best past bij de standpunten van de actievoerders, met een toepassing van een opvatting van deze stroming over de rol van de overheid	1
	• een voorbeeld uit tekst 1 dat past bij de opvatting van de socialistische/sociaaldemocratische stroming over de rol van de overheid	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	• De socialistische/sociaaldemocratische stroming past het best bij de standpunten van de actievoerders, omdat uit tekst 1 blijkt dat de actievoerders weinig vertrouwen in de vrije markt hebben om ongelijkheid op de woningmarkt te verminderen / vinden dat de vrije markt aan (meer) regels moet worden gebonden door de overheid. De overheid moet dus een grotere rol krijgen	1
	• In tekst 1 staat namelijk dat de actievoerders grip op huur- en huizenprijzen willen / dat de actievoerders beleggers die huizen opkopen voor winst aan banden willen leggen (r. 18-21) / dat de landelijke overheid ervoor moet zorgen dat de markt onaantrekkelijker wordt voor grote (buitenlandse) beleggers (noot 1)	1

De EJAB is hét antwoord. Als een leerling heeft bewezen wat er – in het voorbeeld – bij de beide bullet points staat, dan verdient de leerling 2 punten. Zelfs als het in eigen woorden is. Natuurlijk niet zo vaag dat je moeilijk kunt verdedigen dat dit past bij de EJAB.

Leerlingen met goede antwoorden pik je er heel snel uit. Dat levert je tijdwinst op. Leerlingen die het antwoord niet wisten, gaan vaak zwammen en hopen op een half puntje (mag niet, 0 of 1, geen halve). Dus dat kost je meer zoektijd naar 'wat is er dan nog wel goed'?

Je bent dus zowel **rekkelijk waar dat kan** maar **precies waar dat moet**. Als in de EJAB bijv. staat dat er EEN kernconcept van Verandering moet worden toegepast, heb je ruimte. Als dan in het

³ Ja, onze zielen zijn kinderlijk. Maak er gebruik van, leer van gamification en apps zoals de app 'Ommetje' om jezelf tot wandelen aan te zetten. Pas op! De zucht naar een extrinsieke beloning is een truc die je handelen niet moet beheersen. Het is tijdelijk. [Veel beter is géén gamification maar proberen de intrinsieke motivatie de ruimte te geven.](#)

‘voorbeeld van een juist antwoord’ alleen individualisering staat maar een leerling beargumenteerd goed dat het democratisering is, dan geef je alsnog een punt.

Maar je bent ook expert

Dit zou suggereren dat je lekker rekkelijk kunt zijn maar de EJAB biedt de kaders en dus de grenzen aan, best wel duidelijk als je het mij vraagt. Vertrouw op je expertise in het snel kunnen zien van een onzinantwoord / zwammen of een antwoord dat rechtvaardig punten verdient.

Stel dat je nu een antwoord ziet waarvan je weet: dit is gewoon heel goed gevonden maar lijkt helemaal niet op het voorbeeldantwoord, vertrouw dan ook op je expertise. Zie artikel 3.3 CV:

- maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
    - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
    - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
    - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord **op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten** als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
    - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
    - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
    - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

Dat betekent dat je in het overleg met je tweede corrector kunt wijzen op vakinhoud. Uiteraard moet je van goeden huize komen want je maakt een flinke uitzondering. Doe dat sporadisch bij een enkele vraag nadat je ook gespard hebt bijv. met collega's tijdens de examenbespreking.

De grootste valkuilen

De grootste valkuil waarin je **te rekkelijk** kunt zijn, is dat je iets te snel een punt toekeert omdat een leerling ‘mooi woorden’ heeft gebruikt. Bijv. een definitie heeft ‘gedropt’. Een definitie reproduceren is knap in mijn ogen maar 0 punten waard. Kijk maar naar de EJAB. Vaak is een DEEL van de definitie nodig met een DEEL van de bron met een verbindingszin die ANTWOORD geeft op de vraag. Dus als die definities gewoon over en zoek waar het echte antwoord begint. En train je leerlingen ook hierin. ICE is nuttig maar het gaat om de Explain.

De grootste valkuil waarin je **te precies** kunt zijn, is dat je van de leerling eist dat die alle elementen van een kernconcept toepast op een bron. Dat is natuurlijk onzinnig en onmogelijk. Alleen al sociale cohesie heeft zó veel elementen dat je een hele grote bron nodig hebt en een vraag met veel punten om dit zo te doen. Kijk maar naar de meeste EJABs. Die vereisen **een deel** van de omschrijving die van toepassing is op de bron en op de vraag.

Nog een valkuil die tot **te rekkelijk** oordelen leidt: je houdt van je vak en van je leerlingen. Uitstekend maar dan heb je de neiging om leerling X – met misschien een moeilijke thuissituatie of met taalproblemen – een handje te helpen door soepeler te zijn. Dat kan echt niet. Hoe liefdevol ook bedoeld, dit moeten we niet willen. Het examen moet gelijkwaardig beoordeeld worden. Anders is het compleet zinloos. Beter was het dan om de leerling eerlijk te adviseren geen examen te doen.

5. Na het nakijken: fotograferen, scores, overleg of discussie

Stappenplan na het nakijken

Als je het nagekeken hebt, leg dan pas de leerlingen op volgorde van achternaam of examenummer, zoals in de scorelijst staat.

Maak dan foto's met je mobiel van elke pagina. Dat helpt je straks met het overleg. Doe dat in een nauwkeurige volgorde dus de volgorde van de scorelijst en duidelijk pagina 1 en dan pas 2+3 en dan 4+5 etc. Ik zet die foto's altijd in mijn computer zodat ik ze bij de hand heb en het groter kan lezen. Doe je dit niet dan 'geef je je over' aan de tweede corrector.

Voer de scores in Wolf in van Cito. Instructies heb je via het examensecretariaat ontvangen. Exporteer/sla de scores op. Maak een printje, voeg dat toe aan je stapel die naar de tweede corrector moet. Maak nog een printje voor jezelf.

Zet je handtekening als 'gecommiteerde' in het scorevel dat je van de examensecretaris hebt gehad. Voeg dus het printje uit Wolf toe. Voeg twee bronnenbladen en opgaven en 1 (schoon) CV toe, bewaar uiteraard ook iets voor jezelf. Lever het in bij de juiste personen op school die het aangetekend gaan versturen. En licht dan de tweede corrector in, zoek contact, maak alvast een afspraak voor zover mogelijk anders kun je soms (te) lang wachten.

Leg de complete stapels opgaven en bronnenbladen allemaal op plek waar je ze volgend schooljaar als oefening weer uit kunt halen.

Examenbespreking

De NVLM organiseert ieder jaar examenbesprekingen bij tijdvak 1. Dat heeft een groot voordeel: je hoort van collega's hoe zij de vragen hebben ervaren. Hoe ze de antwoorden van leerlingen hebben geïd. En soms zijn er verzoeken aan CvTE (de 'baas' van Cito) om een antwoord/EJAB aan te passen. Dat is natuurlijk heel nuttig om te weten waar er meer of minder ruimte ontstaat en of er consensus is over bepaalde antwoorden.

'Ieder voordeel hebt z'n nadeel' natuurlijk. Het kost reistijd en tijd om daar aanwezig te zijn. En het kan frustrerend zijn. In de drukte qua aantallen mensen en door de tijdsdruk worden vaak de eerste helft van de vragen meer besproken dan de tweede. Er zitten ook altijd wel mensen bij die te veel ruimte of te weinig rek wensen. Er is niet zo heel veel ruimte voor een goede inhoudelijke discussie waarmee we kwalitatief betere docenten worden of elkaar meer begrijpen. De NVLM is een vrijwilligersorganisatie en doet enorm haar best maar als de capaciteit er zou zijn, zouden verschillende regiobijeenkomsten beter zijn.

Een of twee dagen na de bespreking verschijnen de verslagen en weer wat later heeft CvTE een reactie op de officiële vragen vanuit de examenbespreking. Lees het verslag en de reactie goed door! Soms moet je een enkele vraag opnieuw beoordelen of vragen of je tweede corrector dat doet als je de examens al hebt verstuurd.

Overleg of discussie tweede corrector

Een van de vele avontuurlijke ervaringen bij de examentijd is het overleggen met collega's. Het is meestal heel prettig en je krijgt constructieve feedback, er wordt serieus geluisterd en veel collega's zijn gewoon aardige mensen.

Helaas gaat het er eens in de zoveel tijd ook wel eens vervelender aan toe. Denk aan collega's die

- 1) Chaotisch zijn en iedere leerling van je willen bespreken (onnodig tijdrovend)
- 2) Zich presenteren als ervaren expert en jou neerzetten als beginneling (arrogant maar vaak ook een trucje om zichzelf te beschermen).
- 3) Onkundige collega's bijvoorbeeld 'tweedevakkers' die geen opleiding MAW hebben gevolgd.
- 4) Van een gymnasium of particuliere school zijn en de druk van hoog moeten scoren bij jou leggen. Jij zit hier dus in de rol van tweede corrector.
- 5) Punten proberen te sprokkelen bij hun eigen leerlingen of onnodig streng zijn voor jouw leerlingen.

Er zijn ook wat adviezen in deze situaties:

- 1) Stel zelf een werkwijze voor. Beste is om even algemeen het over het examen te hebben (niet over de resultaten dat vertroebelt alleen maar). Dan alleen de vragen bespreken waar discussie over bestaat. Enkele voorbeelden van leerlingen bij die vraag bespreken en dan samen tot een norm voor een beoordeling te komen. Bijv.: dit of dat signaalwoord moet er echt in staan voor een punt. Deze norm toepassen op alle leerlingen bij die vraag. Op deze manier bespreek je misschien zes vragen in plaats van 25 leerlingen met elk 24 vragen.
- 2) Helaas kun je maar beter de strijd meteen ingaan en je wapenen hiertegen. Het is niet relevant om te schermen met titels of ervaring. Wees waakzaam want dit is vaak manipulatief bedoeld. Als je er echt niet uitkomt, breek je het overleg af en stel je voor apart te zitten met een schoolleider er bij. Dat recht bestaat, kijk maar.

Helaas heeft het een nadelig effect. De bepaling van een cijfer kan zodanige

vertraging opleveren dat leerlingen geen examenuitslag krijgen. Dat is zeer gevoelig. Maar je moet je niet laten piepelen. Er komt dan eventueel een derde corrector aan de pas maar dat wil niet zeggen dat je je gelijk haalt. Vaak gaat die middelen, dus het gemiddelde nemen qua scores van eerste en tweede corrector. Dat is natuurlijk heel ernstig want dan leert niemand er iets van. Uiteraard kun je zelf ook voorstellen om te middelen als je er samen niet uitkomt. Choose your battles.

- 3) Probeer de onkundige collega te helpen, niet uit een ivoren toren maar gewoon naast iemand staan, vriendelijk beleefd, met een uitleg af en toe maar niet bij alles. Wijs op officiële stukken zoals de syllabus, niet naar een methode. Nee ook niet naar Seneca. 😊
- 4) Ik hoor het bij andere vakken maar er zijn docenten van scholen die hoog 'moeten' scoren en dat van jou eisen. Dat mag natuurlijk niet. Ook hier kun je kiezen om het hoog op te spelen mits je steun hebt vanuit schoolleiding. Of dat je voorstelt te middelen maar dan met een sterkere weging voor het rechtvaardige oordeel. Bedenk dus een grens: tot hier ben ik bereid water bij de wijn te doen en daarna niet meer.

5 Indien de examinator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

- 5) De andere kant bestaat ook en dat heb ik helaas meegemaakt. Corrector X beoordeelde veel te streng bij Corrector Y die mijn tweede corrector was en ik was dat bij corrector X die weer veel te soepel was voor zijn leerlingen. Corrector X heeft ons mooie vak verlaten. Wees niet verbaasd dat dit af en toe speelt, de belangen zijn groot. Het zou goed zijn als we wat meer durven confronteren als docenten maatschappijleer maar onze cultuur werkt ons tegen.

Zelf tweede correctie uitvoeren

Als je zelf de tweede corrector bent, heb ik een handige tip voor je die je tijd bespaart. Kijk, je kunt natuurlijk alles minutieus opnieuw nakijken maar je hoofdtaak is alleen een controle. Alleen als je de eerste corrector totaal niet zou vertrouwen, is een complete correctie passend.

Beter is het om een selectie te maken van bijv. 4 leerlingen en bij die leerlingen per vraag na te gaan kijken. Kijk naar je eigen CV met je aantekeningen. Zou je dezelfde beoordeling geven. Nee? Noteer dat. Trek dan per vraag je conclusies aan het eind. Is bijv. vraag 16 meestal te soepel en vraag 17 meestal te streng nagekeken naar jouw oordeel? Dan kun je deze vragen bij ALLE leerlingen nakijken en bespreken met de collega. Zo houd je meestal niet meer dan vijf vragen over die jullie kunnen bespreken. Het scheelt je ontzettend veel tijd en je bent alsnog significant aan het controleren.

Voer je scores in bij Wolf en maak aantekeningen. Maak een afspraak met de collega en doe dat op tijd. De ander zit ook te wachten totdat het kan worden afgerond en dan moet het nog bij de school komen (weer twee dagen later). Dus maak een beetje haast met de controle en bespreking. Mijn ervaring vertelt me dat er vaak niet meer dan 3 punten verschil is in het totaal bij sommige, niet eens alle, leerlingen. Dus ongeveer 95% overeenkomst.

De examenuitslag

Op de dag van de examenuitslag moet je fysiek aanwezig zijn (of je overdracht heel goed afgesproken hebben met een collega MAW plus toestemming examensecretariaat en schoolleiding). Je controleert nog eenmaal de scores, rekent mbv de normering de cijfers uit en zet je handtekening en levert het in bij het examensecretariaat. Dan is er nog een uitslagvergadering en dan kunnen mentoren gaan bellen.

De hele examentijd heb je natuurlijk GEEN CONTACT met leerlingen. Die komt pas na de uitslag. En als leerlingen het examen willen inzien, je hebt geen recht of gelegenheid om fouten te herstellen. Antwoorden van examens blijven op school en zijn staatseigendom.

Meestal is er een feestje op de dag van de uitslag. Geniet er van!

Verdriet bij de anderen die gezakt zijn is er ook. Die leerlingen bied je onmiddellijk hulp aan als ze MAW gaan herkansen. Je vertelt wat ze beter hadden kunnen doen en kunt meedenken met de mentor (tijdens de uitslagvergadering) of het zin heeft om MAW te herkansen. De N-term blijft hetzelfde. Dus bij een N-term van 2,0 (moeilijk examen tijdvak 1) is er meer kans op een hoger cijfer bij dezelfde prestatie in tijdvak 2. Omdat gemiddeld een eindexamen niet makkelijk of moeilijk dus tijdvak 2 zal misschien makkelijker zijn. Bij N-term lager dan 1,0 is herkansen dus juist moeilijker. Maar meestal zie je meteen waar de leerling het beter had kunnen doen. Maar met haar/hem een afspraak en geef tips, bijles, examentraining. Niet iedereen grijpt dit aan trouwens!

6. Wat Marco te bieden heeft

- Ik heb in 2021 een online video-cursus gemaakt om leerlingen zelfvertrouwen te geven voor het vwo (en havo) eindexamen door hen een overzicht te bieden van wat ze kunnen verwachten. Blijkbaar overschatte ik de behoefte hieraan want er waren niet veel aanmeldingen.
  - o Inmiddels bied ik deze gratis aan maar dan moet je een coupon code aanvragen via info@adviesbureauburgerschapsonderwijs.nl
  - o Zie: <https://www.udemy.com/course/examentraining-maatschappijwetenschappen-vwo-2021>
- Ik kan via AdviesBureau Burgerschapsonderwijs (**ABBO**) mijn hulp aanbieden zoals een vaksectie trainen, bijpraten, adviseren zodat zij zelf examentrainingen kunnen verzorgen.
- Zelf ben ik ook bereid persoonlijk de training aan leerlingen te geven, eventueel in een vakantie of weekend maar daar vraag ik uiteraard 'uurtje factuurtje' voor. Verwacht niet dat de scores meteen omhoog gaan maar wel dat leerlingen een duwtje in de rug krijgen en meer zelfvertrouwen of motivatie krijgen. Enthousiasmeren is makkelijker dan de leerling daadwerkelijk de trucjes te laten uitvoeren.
- Via ABBO kan ik ook online vragenuurtjes organiseren met jou als docent. Laten we gewoon het gesprek aangaan als er interesse is. Dan spreken we vorm en kosten af in goed overleg.
- Misschien ga ik vanaf januari 2025 een (gesubsidieerde?) training voor docenten MAW aanbieden over o.a. het onderwerp examentraining en -nakijken.

Succes met de examenperiode! Neem ook rust tussendoor om jezelf te belonen tijdens het nakijken.

Hartelijke groet,
Marco

